

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Український державний університет
науки і технологій**

Кафедра «Економіка та менеджмент»

В авторській редакції

ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчально-методичні рекомендації
для самостійної роботи

Електронне видання

ДНІПРО
2025

Упорядники:

В. О. Задоя, Т. Ю. Чаркіна, Т. В. Полішко

Електронне видання

Схвалено Групою забезпечення якості освітньої програми

«Менеджмент»

Протокол № 13 від 27.06.2024

О 75 Основи інноваційних технологій : навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи / упоряд. В. О. Задоя, Т. Ю. Чаркіна, Т. В. Полішко ; Укр. держ. ун-т науки і технологій. – Електрон. вид. – Дніпро : УДУНТ, 2025. – 23 с.

Навчально-методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії денної та заочної форм навчання. Основна мета – організувати самостійну роботу здобувачів і спрямувати її на розвиток навичок аналізу та застосування інноваційних технологій у професійній діяльності, формування професійної компетенції в галузі інноваційного менеджменту, а також удосконалення вмінь працювати з сучасними інформаційними ресурсами та технологіями.

ЗМІСТ

Вступ	4
ТЕМА 1. Економічна сутність та характеристика інноваційної діяльності...	5
ТЕМА 2. Теорії інноваційного розвитку.....	7
ТЕМА 3. Інноваційний процес як складова інноваційного розвитку.....	9
ТЕМА 4. Державне регулювання інноваційної діяльності.....	11
ТЕМА 5. Організація інноваційної діяльності на підприємстві.....	13
ТЕМА 6. Розробка та реалізація інноваційного проекту.....	15
ТЕМА 7. Інтелектуальний капітал як основа інноваційного розвитку підприємств.....	"17
ТЕМА 8. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства.....	0000..19
Список рекомендованої літератури.....	"22

ВСТУП

Ефективне впровадження інноваційних технологій вимагає не лише технічної компетентності, але й розуміння сучасних тенденцій, інструментів та методів, які дозволяють оптимізувати процеси та покращити результати досліджень. Особлива увага приділяється міждисциплінарному підходу, систематичній підготовці та практичному застосуванню знань у реалізації інноваційних проектів. Методичні рекомендації спрямовані на підготовку науковців до ефективного використання сучасних інноваційних технологій, що необхідні для успішної реалізації наукових досліджень та академічних проектів.

Метою курсу «Основи інноваційних технологій» є формування у здобувачів вищої освіти глибоких теоретичних знань та практичних навичок у сфері розробки, впровадження та управління інноваційними проектами. Цей курс спрямований на оволодіння ключовими аспектами інноваційного процесу, управління ризиками, ресурсами та впровадження інновацій у різних галузях знань, а також на вивчення сучасних підходів до оцінки ефективності та адаптивного управління інноваційними проектами.

Завданнями курсу є:

- Освоєння методологічних засад інноваційного менеджменту, включаючи планування, виконання та моніторинг інноваційних проектів.
- Розвиток аналітичних та стратегічних компетенцій для управління ресурсами і ризиками інноваційних проектів.
- Використання сучасних інформаційних технологій та інструментів для впровадження інновацій.
- Підготовка здобувачів вищої освіти до участі у наукових конференціях, публікаціях та академічних обмінах з акцентом на інноваційні дослідження.

Цей курс сприяє глибокому інтелектуальному розвитку та підготовці аспірантів до викликів сучасного наукового середовища, покликано сприяти подальшому професійному зростанню та науковим досягненням в сфері інноваційних технологій.

ТЕМА 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета заняття: полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти знань про економічну сутність та характеристику інноваційної діяльності, розумінні її ролі в сучасних економічних процесах, а також розвитку навичок аналізу і оцінки інноваційних проектів у різних галузях.

Коротка характеристика заняття:

Інноваційна діяльність є одним з ключових елементів сучасного економічного розвитку. Вона включає створення, впровадження та комерціалізацію нових технологій, продуктів, процесів та послуг. Інновації сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємств, ефективності використання ресурсів та поліпшенню якості життя населення.

Основними видами інновацій є продуктові, процесні, маркетингові та організаційні. Продуктові інновації включають розробку нових або значно поліпшених товарів чи послуг. Процесні інновації спрямовані на вдосконалення технологічних процесів виробництва або надання послуг. Маркетингові інновації пов'язані з новими методами маркетингу, зокрема з впровадженням нових маркетингових стратегій та інструментів. Організаційні інновації передбачають зміни в управлінні та організації підприємства.

Інноваційна діяльність має особливе значення для економіки України, де інновації можуть сприяти модернізації промисловості, розвитку високотехнологічних галузей та інтеграції в світовий ринок. Важливою складовою інноваційної діяльності є державна підтримка, яка може включати фінансові стимули, створення сприятливого нормативно-правового середовища та розвиток інноваційної інфраструктури.

Таким чином, інноваційна діяльність є складним і багатограним процесом, який вимагає комплексного підходу та взаємодії різних учасників – держави, бізнесу, наукових установ та суспільства. Здобувачі вищої освіти мають оволодіти не лише теоретичними знаннями, але й практичними навичками управління інноваціями.

Теми рефератів:

1. Історія розвитку інноваційної діяльності в світі.
2. Теоретичні основи інноваційного менеджменту.
3. Види інновацій: класифікація та приклади.
4. Інноваційні системи: національні та регіональні особливості.
5. Роль держави у підтримці інноваційної діяльності.
6. Фінансування інноваційних проектів: джерела та механізми.
7. Оцінка економічної ефективності інноваційних проектів.
8. Бар'єри та ризики в інноваційній діяльності.

9. Інноваційна діяльність у малому та середньому бізнесі.
10. Інновації у сфері інформаційних технологій: тенденції та перспективи.

Контрольні питання:

1. Які основні типи інновацій ви знаєте і в чому їх відмінність?
2. Які фактори впливають на успішність інноваційних проектів?
3. Які методи оцінки економічної ефективності інноваційних проектів існують?
4. Яку роль відіграє держава у підтримці інноваційної діяльності?
5. Які основні бар'єри та ризики можуть виникати при впровадженні інновацій?

Тести:

1. Який з наведених типів інновацій відноситься до продуктових інновацій?
 - а) Нові методи управління
 - б) Нові ринкові стратегії
 - в) Нові продукти
 - г) Нові виробничі процеси
2. Що з наведеного є основним фактором успішності інноваційного проекту?
 - а) Високий рівень конкуренції
 - б) Державна підтримка
 - в) Низький рівень ризиків
 - г) Високий рівень інвестицій
3. Який з наведених методів використовується для оцінки економічної ефективності інновацій?
 - а) SWOT-аналіз
 - б) Метод порівняльного аналізу
 - в) Методи дисконтування
 - г) Метод бенчмаркінгу
4. Який з наведених чинників не є бар'єром для інноваційної діяльності?
 - а) Відсутність фінансування
 - б) Високий рівень технологічної оснащеності
 - в) Недосконалість законодавства
 - г) Недостатній рівень кваліфікації персоналу
5. Який з наведених аспектів не відноситься до державної підтримки інноваційної діяльності?
 - а) Надання грантів
 - б) Створення інноваційних кластерів
 - в) Запровадження податкових пільг
 - г) Встановлення тарифів на продукцію

ТЕМА 2. ТЕОРІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Мета заняття: Здобувачі вищої освіти повинні ознайомитися з основними теоріями інноваційного розвитку, їх еволюцією та сучасними підходами до інноваційної діяльності.

Коротка характеристика заняття:

Інноваційний розвиток є ключовим чинником економічного зростання та конкурентоспроможності країн у глобалізованому світі. Теорії інноваційного розвитку охоплюють різні аспекти цього процесу, включаючи технологічні зміни, економічні та соціальні фактори, а також політику підтримки інновацій. Здобувачі вищої освіти ознайомляться з класичними та сучасними теоріями, такими як теорія Йозефа Шумпетера про креативне руйнування, теорія довгих хвиль економічного розвитку Миколи Кондратьєва, а також сучасні підходи до інноваційного менеджменту.

Особлива увага приділятиметься теорії дифузії інновацій, яка пояснює, як нові технології та ідеї поширюються серед різних груп споживачів. Здобувачі вищої освіти вивчать моделі Еверетта Роджерса, які описують процес прийняття інновацій, а також фактори, що впливають на цей процес.

Крім того, заняття охоплює аналіз інноваційної політики держав, роль урядів у стимулюванні інноваційної діяльності, а також досвід країн, які досягли значних успіхів у цій сфері. Здобувачі вищої освіти досліджуватимуть приклади успішних інноваційних проєктів в Україні, таких як "Дія" - цифрова трансформація державних послуг, а також інноваційні кластери та технопарки.

Здобувачі вищої освіти також обговорюють виклики та можливості для інноваційного розвитку в Україні, включаючи питання фінансування інновацій, співпраці між наукою та бізнесом, а також впливу глобальних тенденцій на національну інноваційну політику.

Теми рефератів:

1. Теорія творчого руйнування Йозефа Шумпетера.
2. Еволюція моделей інноваційного циклу.
3. Вплив інновацій на економічний розвиток України.
4. Технологічний розрив: теорія та приклади.
5. Відкриті інновації в контексті глобалізації.
6. Роль держави в підтримці інноваційного розвитку в Україні.
7. Порівняльний аналіз інноваційної активності країн ЄС та України.
8. Інновації у сфері інформаційних технологій.
9. Інноваційні підходи в управлінні підприємствами України.
10. Вплив міжнародних інноваційних програм на розвиток української економіки.

Контрольні питання:

1. Що таке теорія творчого руйнування і хто її автор?
2. Які основні етапи інноваційного циклу?
3. Як технологічний розрив впливає на конкурентоспроможність підприємств?
4. Що таке відкриті інновації та які їхні основні переваги?
5. Яка роль держави у підтримці інноваційного розвитку?

Тести:

1. Хто є автором теорії творчого руйнування?
 - а) Адам Сміт
 - б) Йозеф Шумпетер
 - в) Карл Маркс
 - г) Майкл Портер
2. Які основні етапи інноваційного циклу?
 - а) Ідея, Розробка, Впровадження, Комерціалізація
 - б) Планування, Впровадження, Моніторинг, Оцінка
 - в) Дослідження, Впровадження, Оцінка, Удосконалення
 - г) Ідея, Планування, Розробка, Аналіз
3. Що таке відкриті інновації?
 - а) Використання лише внутрішніх ресурсів для розробки інновацій
 - б) Співпраця з зовнішніми партнерами у процесі розробки інновацій
 - в) Повна відмова від співпраці з іншими організаціями
 - г) Використання готових технологій з інших галузей
4. Які переваги мають відкриті інновації?
 - а) Зниження витрат на дослідження і розробки
 - б) Збільшення ризиків
 - в) Обмежений доступ до нових ринків
 - г) Зниження якості продукції
5. Яка роль держави у підтримці інноваційного розвитку?
 - а) Фінансова підтримка
 - б) Впровадження нових технологій
 - в) Стимулювання приватного сектору до інновацій
 - г) Усі відповіді правильні

ТЕМА 3. ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Мета заняття: дослідження інноваційного процесу, як ключової складової інноваційного розвитку підприємств та організацій, а також аналіз етапів інноваційного циклу, визначення факторів, що впливають на ефективність інноваційних процесів.

Коротка характеристика заняття:

Інноваційний процес є невід'ємною частиною інноваційного розвитку та складається з декількох ключових етапів: генерація ідей, їх розвиток та впровадження у виробничу або іншу діяльність підприємства. Основними принципами інноваційного процесу є системність, безперервність та орієнтація на кінцевий результат.

Здобувачі вищої освіти повинні розуміти, що інноваційний процес включає також елементи управління змінами та адаптацію нововведень до зовнішніх та внутрішніх умов підприємства. Важливими поняттями, що розглядаються у цій темі, є інноваційний потенціал підприємства, інноваційний клімат та інноваційна культура.

Одним із ключових аспектів інноваційного процесу є визначення джерел інноваційних ідей, які можуть бути як внутрішніми (дослідження і розробки, пропозиції працівників), так і зовнішніми (наукові відкриття, аналіз ринку, технологічні трансфери). Важливо також враховувати ризики та невизначеності, що супроводжують інноваційні процеси.

Інноваційний процес у сучасних умовах характеризується високим ступенем динамічності та комплексності, що потребує від здобувачів вищої освіти володіння сучасними методами і засобами управління інноваційними проектами та програмами.

Теми рефератів:

1. Особливості інноваційного процесу в Україні.
2. Вплив інновацій на економічний розвиток підприємств в Україні.
3. Стратегії управління інноваційним процесом на українських підприємствах.
4. Роль держави в стимулюванні інноваційної діяльності в Україні.
5. Інноваційний розвиток українських стартапів: проблеми та перспективи.
6. Міжнародний досвід організації інноваційних процесів.
7. Технологічні парки та інноваційні кластери: світовий досвід.
8. Роль інноваційних процесів у підвищенні конкурентоспроможності підприємств.
9. Оцінювання ефективності інноваційних процесів: методика та підходи.
10. Інноваційний менеджмент в умовах глобалізації.

Контрольні питання:

1. Що таке інноваційний процес і які його основні етапи?
2. Які фактори впливають на успішність інноваційних процесів?
3. Які основні методи оцінювання ефективності інноваційної діяльності?
4. Які приклади інноваційних підприємств в Україні можна навести?
5. Яка роль держави у стимулюванні інноваційної діяльності?

Тести:

1. Що є основним етапом інноваційного процесу?
 - а) Ідея
 - б) Розробка
 - в) Впровадження
 - г) Комерціалізація
2. Який з факторів найбільш впливає на успішність інноваційного процесу?
 - а) Фінансові ресурси
 - б) Кадрові ресурси
 - в) Технологічні ресурси
 - г) Усі вищезазначені
3. Що таке інноваційний менеджмент?
 - а) Управління фінансами підприємства
 - б) Управління виробничими процесами
 - в) Управління інноваційними процесами
 - г) Управління маркетингом
4. Який метод оцінювання ефективності інноваційної діяльності найбільш поширений?
 - а) SWOT-аналіз
 - б) PEST-аналіз
 - в) Аналіз витрат і вигод
 - г) Факторний аналіз
5. Яка роль технологічних парків в інноваційному розвитку?
 - а) Зниження витрат на виробництво
 - б) Підтримка стартапів і нових технологій
 - в) Поліпшення якості продукції
 - г) Розширення ринків збуту

ТЕМА 4. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета заняття: є розкриття механізмів та інструментів державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, а також аналіз сучасних тенденцій та викликів у цій сфері. Здобувачі вищої освіти повинні засвоїти основні законодавчі акти та державні програми, що регулюють інноваційну діяльність, а також зрозуміти роль державних інституцій у підтримці інноваційного розвитку.

Коротка характеристика заняття:

Інноваційна діяльність є важливим чинником економічного розвитку та конкурентоспроможності будь-якої країни. У контексті України, державне регулювання інноваційної діяльності охоплює сукупність правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на стимулювання створення та впровадження інновацій.

Основними принципами державного регулювання інноваційної діяльності є сприяння науково-технічному прогресу, підтримка підприємницьких ініціатив, забезпечення сприятливого інвестиційного клімату та розвиток міжнародного співробітництва в галузі інновацій.

Поняття "інноваційна діяльність" включає всі етапи інноваційного процесу: від наукових досліджень і розробок до комерціалізації нових продуктів і технологій. Державне регулювання передбачає створення відповідної нормативно-правової бази, підтримку наукових та освітніх установ, фінансування досліджень і розробок, а також забезпечення захисту інтелектуальної власності.

У сучасних умовах особлива увага приділяється державним програмам підтримки інновацій, таким як гранти, субсидії, податкові пільги та інші форми фінансової допомоги. Важливою складовою є також розвиток інфраструктури інноваційної діяльності, включаючи технологічні парки, інкубатори та кластери.

Серед основних викликів державного регулювання інноваційної діяльності в Україні можна виділити недостатнє фінансування, недосконалість нормативно-правової бази, низький рівень захисту інтелектуальної власності та відсутність ефективних механізмів комерціалізації наукових розробок.

Теми рефератів:

1. Законодавчі основи регулювання інноваційної діяльності в Україні.
2. Державні програми підтримки інноваційного розвитку в Україні.
3. Роль державних інституцій у стимулюванні інноваційної діяльності.
4. Інноваційна політика України: проблеми та перспективи.
5. Державне регулювання захисту інтелектуальної власності в Україні.

6. Міжнародний досвід державного регулювання інноваційної діяльності.
7. Економічні інструменти стимулювання інновацій в Україні.
8. Роль технопарків та інноваційних кластерів у розвитку інноваційної діяльності.
9. Аналіз ефективності державних інвестицій у наукові дослідження та розробки.
10. Вплив державного регулювання на комерціалізацію наукових розробок в Україні.

Контрольні питання:

1. Які основні законодавчі акти регулюють інноваційну діяльність в Україні?
2. Які основні принципи державного регулювання інноваційної діяльності?
3. Які існують форми фінансової підтримки інноваційної діяльності в Україні?
4. Які основні виклики стоять перед державним регулюванням інноваційної діяльності в Україні?
5. Яку роль відіграють технологічні парки та інноваційні кластери у розвитку інноваційної діяльності?

Тести:

1. Який закон регулює інноваційну діяльність в Україні?
 - а) Закон України "Про інноваційну діяльність"
 - б) Закон України "Про підприємництво"
 - в) Закон України "Про інвестиції"
 - г) Закон України "Про наукову діяльність"
2. Які є основні принципи державного регулювання інноваційної діяльності?
 - а) Економічна незалежність
 - б) Підтримка підприємництва
 - в) Розвиток науково-технічного прогресу
 - г) Всі відповіді вірні
3. Що включає поняття "інноваційна діяльність"?
 - а) Наукові дослідження і розробки
 - б) Комерціалізація нових продуктів і технологій
 - в) Обидва варіанти
4. Які державні програми підтримки інноваційної діяльності існують в Україні?
 - а) Гранти
 - б) Субсидії
 - в) Податкові пільги
 - г) Всі відповіді вірні
5. Які виклики стоять перед державним регулюванням інноваційної

діяльності в Україні?

- а) Недостатнє фінансування
- б) Недосконалість нормативно-правової бази
- в) Низький рівень захисту інтелектуальної власності
- г) Всі відповіді вірні

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Мета заняття: ознайомити здобувачів вищої освіти з принципами організації інноваційної діяльності на підприємствах, розглянути основні підходи та моделі управління інноваціями, а також проаналізувати вплив інноваційної діяльності на конкурентоспроможність підприємства.

Коротка характеристика заняття:

Інноваційна діяльність на підприємстві є комплексом заходів, спрямованих на створення, розвиток і впровадження нових продуктів, технологій або послуг. Вона включає дослідження та розробки (R&D), маркетингові дослідження, виробничі процеси, а також управління знаннями та інформаційними потоками.

Основними елементами організації інноваційної діяльності є визначення стратегічних цілей, формування інноваційної стратегії, створення відповідної інфраструктури та організаційної структури, забезпечення фінансування інноваційних проєктів, а також управління ризиками та інтелектуальною власністю.

Управління інноваціями може здійснюватися різними методами, такими як лінійна модель інноваційного процесу, інтерактивна модель, мережева модель та інші. Кожна з моделей має свої переваги і недоліки, та обирається залежно від специфіки підприємства та його ринкової позиції.

Впровадження інноваційних технологій потребує активної участі всіх підрозділів підприємства, інтеграції нових знань у виробничі процеси та постійного навчання персоналу. Важливим аспектом є створення культури інновацій, яка стимулює співробітників до генерації нових ідей та їх реалізації.

Здобувачі вищої освіти повинні також усвідомлювати роль державної підтримки та регулювання у сфері інноваційної діяльності, зокрема через програми фінансування, податкові стимули та розвиток науково-дослідних інститутів.

Теми рефератів:

1. Вплив інноваційної діяльності на конкурентоспроможність

підприємства.

2. Стратегічне планування інноваційної діяльності на підприємстві.
3. Роль державної підтримки в розвитку інноваційних підприємств в Україні.
4. Управління інноваційними проектами: методи та інструменти.
5. Інноваційні кластери та їх значення для розвитку економіки України.
6. Роль науково-дослідних інститутів у стимулюванні інновацій в Україні.
7. Впровадження нових технологій на українських підприємствах: проблеми та перспективи.
8. Моделі управління інноваціями на прикладі міжнародних корпорацій.
9. Оцінка ефективності інноваційних проектів.
10. Управління знаннями як основа інноваційної діяльності на підприємстві.

Контрольні питання:

1. Які основні етапи включає інноваційний процес на підприємстві?
2. У чому полягають переваги і недоліки лінійної моделі інноваційного процесу?
3. Як держава може підтримувати інноваційну діяльність підприємств?
4. Які методи оцінки ефективності інноваційних проектів ви знаєте?
5. Чому управління знаннями є важливим елементом інноваційної діяльності?

Тести:

1. Який з етапів не є частиною інноваційного процесу?
 - а) Генерація ідей
 - б) Виробництво продукту
 - в) Маркетингові дослідження
 - г) Розподіл прибутків
2. Яка модель інноваційного процесу передбачає активну взаємодію між різними підрозділами підприємства?
 - а) Лінійна модель
 - б) Інтерактивна модель
 - в) Мережева модель
 - г) Конкурентна модель
3. Що є ключовим аспектом управління інноваційними проектами?
 - а) Лише фінансування
 - б) Тільки технічна реалізація
 - в) Комплексний підхід, що включає управління ризиками
 - г) Контроль за витратами
4. Які фактори сприяють створенню культури інновацій на

підприємстві?

- а) Лише матеріальні стимули
- б) Професійний розвиток та підтримка з боку керівництва
- в) Заборона ініціатив
- г) Тільки розробка нових продуктів

5. Як держава може стимулювати інноваційну діяльність підприємств?

- а) Надаючи лише податкові пільги
- б) Фінансуючи науково-дослідні проекти
- в) Забезпечуючи лише матеріально-технічну базу
- г) Всі вищезазначені способи

ТЕМА 6. РОЗРОБКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

Мета заняття: ознайомити здобувачів вищої освіти з основними етапами розробки та реалізації інноваційних проектів, принципами управління інноваціями та методами оцінки ефективності інноваційних рішень.

Коротка характеристика заняття:

Заняття присвячене розгляду ключових аспектів розробки та реалізації інноваційних проектів. Спочатку здобувачі вищої освіти ознайомляться з основними термінами та поняттями в сфері інноваційного менеджменту, такими як "інновація", "інноваційний процес", "інноваційний проект" та "інноваційна діяльність". Будуть розглянуті основні принципи та моделі управління інноваціями, зокрема моделі відкритих та закритих інновацій, а також процеси генерації, селекції, розробки та комерціалізації інноваційних ідей.

Особлива увага буде приділена методам оцінки ефективності інноваційних проектів, включаючи фінансові, економічні та соціальні аспекти. Здобувачі вищої освіти дізнаються про методики розрахунку чистої приведеної вартості (NPV), внутрішньої норми прибутковості (IRR), а також аналізу чутливості та сценарного аналізу.

Також буде розглянуто практичні аспекти розробки бізнес-плану інноваційного проекту, включаючи аналіз ринку, розробку маркетингової стратегії, оцінку ризиків та розробку плану реалізації проекту. Здобувачі вищої освіти зможуть застосувати отримані знання для створення власних інноваційних проектів та проведення їхньої оцінки.

Важливою частиною заняття є розгляд реальних кейсів успішних інноваційних проектів, зокрема з України, що дозволить здобувачам вищої освіти ознайомитися з практичними прикладами застосування теоретичних знань та методик в реальних умовах.

Теми рефератів:

1. Аналіз інноваційної діяльності в Україні: сучасний стан та перспективи.
2. Розробка та реалізація інноваційних проектів в агропромисловому комплексі України.
3. Відкриті інновації: принципи та приклади застосування.
4. Вплив інноваційних технологій на розвиток залізничного транспорту в Україні.
5. Інноваційні стратегії розвитку малих та середніх підприємств в Україні.
6. Управління інноваційними проектами в сфері ІТ.
7. Методи оцінки ефективності інноваційних проектів.
8. Роль держави у підтримці інноваційного підприємництва.
9. Інноваційні підходи до управління ризиками в інноваційних проектах.
10. Кейс-стадії успішних інноваційних проектів: міжнародний досвід.

Контрольні питання:

1. Які основні етапи розробки та реалізації інноваційного проекту?
2. Які методи оцінки ефективності інноваційних проектів ви знаєте?
3. Як визначається чиста приведена вартість (NPV) інноваційного проекту?
4. Які принципи лежать в основі моделей відкритих інновацій?
5. Які основні ризики можуть виникнути при реалізації інноваційного проекту?

Тести:

1. Який з методів використовується для оцінки ефективності інноваційного проекту?
 - а) SWOT-аналіз
 - б) Аналіз чутливості
 - в) Аналіз PEST
 - г) Аналіз STP
2. Що таке внутрішня норма прибутковості (IRR)?
 - а) Відсоток прибутку від інвестицій за певний період
 - б) Ставка дисконту, при якій чиста приведена вартість дорівнює нулю
 - в) Річна норма приросту інвестицій
 - г) Показник рентабельності проекту
3. Які з перелічених нижче принципів належать до відкритих інновацій?
 - а) Співпраця з зовнішніми партнерами
 - б) Використання тільки внутрішніх ресурсів
 - в) Монополізація інноваційних ідей
 - г) Залучення зовнішнього фінансування

4. Що включає аналіз ринку в рамках розробки бізнес-плану інноваційного проекту?

- а) Оцінку ринкових можливостей та загроз
- б) Оцінку внутрішніх сильних і слабких сторін
- в) Визначення стратегічних цілей
- г) Розробку операційного плану

5. Який з наступних ризиків є найбільш характерним для інноваційних проектів?

- а) Ризик зниження продуктивності
- б) Ризик втрати ключових співробітників
- в) Технологічний ризик
- г) Ризик зниження прибутковості

ТЕМА 7. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Мета заняття: ознайомити здобувачів вищої освіти з основними аспектами інтелектуального капіталу, його роллю в інноваційному розвитку підприємств, а також методами оцінки та управління інтелектуальним капіталом. Сприяти формуванню вмінь аналізувати і використовувати інтелектуальний капітал для підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Коротка характеристика заняття:

Інтелектуальний капітал є критичним ресурсом сучасних підприємств, що забезпечує їхній стійкий інноваційний розвиток та конкурентні переваги. Інтелектуальний капітал включає три основні компоненти: людський капітал, структурний капітал і клієнтський капітал.

Людський капітал представляє знання, навички, досвід і творчий потенціал працівників підприємства. Він є рушійною силою інноваційних процесів та забезпечує генерування нових ідей і рішень.

Структурний капітал включає інфраструктуру підприємства, інформаційні системи, патенти, ліцензії, бази даних та організаційні процеси, що сприяють ефективному використанню людського капіталу.

Клієнтський капітал охоплює взаємовідносини підприємства з клієнтами, репутацію на ринку, лояльність споживачів та бренд. Він забезпечує підприємству стабільний дохід та можливість швидкого впровадження інновацій.

Методи оцінки інтелектуального капіталу включають як кількісні, так і якісні підходи, такі як оцінка вартості бренду, патентний аналіз, оцінка компетенцій працівників тощо. Управління інтелектуальним капіталом

вимагає інтеграції стратегії інноваційного розвитку з управлінськими практиками та організаційною культурою підприємства.

Темати рефератів:

1. Роль інтелектуального капіталу у розвитку високотехнологічних підприємств України.
2. Вплив людського капіталу на інноваційні процеси в українських компаніях.
3. Оцінка інтелектуального капіталу: методи і підходи.
4. Структурний капітал як фактор конкурентоспроможності підприємства.
5. Клієнтський капітал і його вплив на стійкість бізнесу в Україні.
6. Управління інтелектуальним капіталом в умовах цифрової економіки.
7. Патентний аналіз як інструмент оцінки інноваційного потенціалу підприємства.
8. Взаємозв'язок між інтелектуальним капіталом та фінансовими результатами підприємства.
9. Створення та управління брендом як складова інтелектуального капіталу.
10. Вплив інтелектуального капіталу на стратегії інноваційного розвитку підприємств.

Контрольні питання:

1. Що таке інтелектуальний капітал і які його основні компоненти?
2. Як людський капітал впливає на інноваційний розвиток підприємства?
3. Які методи оцінки інтелектуального капіталу використовуються на сучасних підприємствах?
4. У чому полягає роль клієнтського капіталу в інноваційному розвитку підприємства?
5. Які основні стратегії управління інтелектуальним капіталом ви знаєте?

Тести:

1. До якого компоненту інтелектуального капіталу відноситься знання та навички працівників?
 - а) Людський капітал
 - б) Структурний капітал
 - в) Клієнтський капітал
 - г) Фінансовий капітал
2. Що включає структурний капітал підприємства?
 - а) Творчий потенціал працівників

- б) Інфраструктура та інформаційні системи
- в) Взаємовідносини з клієнтами
- г) Інвестиції в обладнання

3. Який з наведених методів не використовується для оцінки інтелектуального капіталу?

- а) Оцінка вартості бренду
- б) Патентний аналіз
- в) Оцінка компетенцій працівників
- г) Оцінка вартості обладнання

4. Що означає термін "клієнтський капітал"?

- а) Знання та навички працівників
- б) Взаємовідносини підприємства з клієнтами
- в) Організаційні процеси підприємства
- г) Інвестиції в наукові дослідження

5. Яка з наступних стратегій не є частиною управління інтелектуальним капіталом?

- а) Інтеграція інноваційної стратегії
- б) Впровадження організаційної культури
- в) Збільшення кількості працівників
- г) Оцінка інтелектуального потенціалу

ТЕМА 8. КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мета заняття: засвоєння методик та інструментів для комплексного оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства, розвиток навичок аналітичного мислення та прийняття обґрунтованих управлінських рішень на основі отриманих даних.

Коротка характеристика заняття:

Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства включає вивчення різних методів та підходів, що дозволяють здійснити всебічний аналіз результатів впровадження інновацій. Зокрема, розглядаються кількісні та якісні методи оцінки, такі як фінансові індикатори, індекси інноваційності, технологічний аудит, аналіз конкурентоспроможності, а також оцінка впливу інновацій на стейкхолдерів підприємства.

Фінансові індикатори включають показники рентабельності, продуктивності, витрат та доходів, пов'язаних із впровадженням інновацій. Окрім того, застосовуються методи аналізу витрат і вигод, що дозволяють визначити економічну доцільність інноваційних проектів.

Індекси інноваційності, такі як індекс інноваційної продуктивності та індекс інноваційної активності, дозволяють оцінити рівень інноваційної діяльності підприємства в порівнянні з галузевими стандартами та конкурентами. Технологічний аудит сприяє визначенню технологічного рівня підприємства та його готовності до впровадження новітніх технологій.

Аналіз конкурентоспроможності дозволяє оцінити, як інновації впливають на позиції підприємства на ринку, його здатність до адаптації та розвитку в умовах конкурентного середовища. Оцінка впливу інновацій на стейкхолдерів враховує соціальні, екологічні та економічні аспекти, що дозволяє забезпечити стійкий розвиток підприємства.

Теми рефератів:

1. Аналіз фінансових індикаторів ефективності інноваційної діяльності підприємства.
2. Індекси інноваційності та їх застосування для оцінки інноваційного потенціалу підприємства.
3. Технологічний аудит як інструмент оцінки готовності підприємства до впровадження інновацій.
4. Оцінка конкурентоспроможності підприємства в контексті інноваційної діяльності.
5. Вплив інновацій на стейкхолдерів підприємства: соціальні, екологічні та економічні аспекти.
6. Роль інноваційної діяльності у підвищенні конкурентоспроможності українських підприємств.
7. Державна підтримка інноваційної діяльності в Україні: механізми та ефективність.
8. Оцінка інноваційного потенціалу підприємств ІТ-сектору України.
9. Впровадження інновацій у залізничному транспорті України: результати та перспективи.
10. Аналіз інноваційної активності малих та середніх підприємств в Україні.

Контрольні питання:

1. Які основні методи комплексного оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства?
2. Як фінансові індикатори використовуються для оцінки ефективності інновацій?
3. Що таке технологічний аудит і які його основні етапи?
4. Які індекси інноваційності існують та як вони застосовуються?
5. Як аналіз конкурентоспроможності допомагає оцінити вплив інновацій на підприємство?

Тести:

1. Який з показників є фінансовим індикатором ефективності інноваційної діяльності підприємства?

- а) Індекс інноваційної продуктивності
- б) Рентабельність інвестицій
- в) Індекс технологічної готовності
- г) Індекс конкурентоспроможності

2. Що таке технологічний аудит?

- а) Метод оцінки фінансових індикаторів
- б) Процес оцінки технологічного рівня підприємства
- в) Аналіз конкурентоспроможності на ринку
- г) Оцінка впливу інновацій на стейкхолдерів

3. Який з методів дозволяє оцінити економічну доцільність інноваційних проектів?

- а) Аналіз витрат і вигод
- б) SWOT-аналіз
- в) Порівняльний аналіз
- г) Факторний аналіз

4. Що враховується при оцінці впливу інновацій на стейкхолдерів підприємства?

- а) Лише фінансові аспекти
- б) Лише екологічні аспекти
- в) Соціальні, екологічні та економічні аспекти
- г) Лише соціальні аспекти

5. Який індекс використовується для оцінки рівня інноваційної активності підприємства?

- а) Індекс інноваційної активності
- б) Індекс технологічної готовності
- в) Індекс конкурентоспроможності
- г) Індекс фінансової стійкості

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Менеджмент: інноваційний аспект : монографія / Т. Ю. Чаркіна та ін. ; за заг. ред. проф. Л. В. Марценюк ; Укр. держ. ун-т науки і технологій. Дніпро : УДУНТ, 2022. 136 с.
2. Череп А. В., Пуліна Т. В., Череп О. Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 452 с.
3. Заблоцький Б. Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності : навч. посіб. 2-ге вид. виправ. і допов. Львів : Новий Світ-2000, 2018. 427 с.
4. Тесленко Т. В., Задоя В. О. Проривні технології як чинник формування інформаційної економіки в умовах діджиталізації. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії* : збірник наукових праць / Запоріжжя : Видавництво ЗДІА, 2021. Вип. 7 (84). С. 63–74.
5. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. / А. М. Пугач та ін. Миколаїв : ФОП Швець В. М., 2018. 348 с.
6. Підприємництво як чинник розвитку інноваційної моделі економіки України та її регіонів : монографія / ред. І. В. Кривов'язою. Київ : Кондор, 2020. 172 с.
7. Безгин К. С. Імплементация нелінійної парадигми інноваційного менеджменту. *Економіка України*. 2017. № 9 (670). С. 59–71.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

8. Задоя В. О., Чаркіна Т. Ю. Дистанційний курс «Основи інноваційних технологій». *Український державний університет науки і технологій*. URL: <https://lider.ust.edu.ua/course/view.php?id=2224> (дата звернення: 22.05.2024).
9. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII : станом на 10 жовт. 2022 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 25.04.2024).
10. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 31.03.2024).
11. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 13.12.1991 № 1977-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. № 12, ст. 165.
12. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI : станом на 13 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text> (дата звернення: 15.05.2024).
13. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України від 16.07.1999 № 991-XIV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1999. № 40, ст. 363.
14. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 11.07.2001 № 2623-III : станом на 13 січ. 2024 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2623-14> (дата звернення: 16.05.2024).
15. Про наукові парки : Закон України від 25.06.2009 № 1563-VI : станом на 12 квіт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

Навчально-методичне видання

Задоя Вячеслав Олександрович,
Чаркіна Тетяна Юріївна,
Полішко Тетяна Валеріївна

ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи

Електронне видання

Експертний висновок склала канд. екон. наук Галина Гребенюк

Зареєстровано НМВ УДУНТ (№ 745 від 02.07.2024)

У авторській редакції
Комп'ютерна верстка В. О. Задоя

Формат 60x84^{1/16}. Ум. друк. арк. 1,39. Обл.-вид. арк. 1,41.

Зам. № 24

Видавець: Український державний університет науки і технологій
вул. Лазаряна, 2, ауд. 2216, м. Дніпро, 49010.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7709 від 14.12.2022